

Gedeputeerde Staten

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl/contact

Provinciehuis
Postbus 3007
2001 DA Haarlem
T 023 - 514 31 43
post@noord-holland.nl

Datum
1 maart 2024

Kenmerk Zuid-Holland
PZH-2024-848866120
DOS-2022-0003192

Kenmerk Noord-Holland
2055732/2210956

Bijlagen
geen

Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties
T.a.v. Fondsbeheerders Provinciefonds

Onderwerp

Reparatie weeffouten vervoerregio en jeugdzorg in provinciefonds

Geachte minister De Jonge,

De Colleges van Gedeputeerde Staten van de provincies Zuid-Holland en Noord-Holland doen een beroep op de beheerder van het provinciefonds om het nieuwe verdeelmodel voor het provinciefonds per 1 januari 2025 in te voeren zodat bestaande weeffouten in het huidige verdeelmodel daarmee structureel worden opgelost, danwel de weeffouten vervoerregio en jeugdzorg te repareren met ingang van 2025 als het nieuwe verdeelmodel dat we gezamenlijk als provincies nastreven, er nog niet is.

1. Inleiding

Door de aanhoudende vertraging van de invoering van een nieuw verdeelmodel voor het provinciefonds, worden ook de bestaande en erkende weeffouten met betrekking tot de vervoerregio's en de jeugdzorg niet opgelost. De effecten daarvan worden echter wel steeds groter en lopen cumulatief voor Zuid-Holland in 2024 inmiddels op tot bijna € 100 mln. Voor Noord-Holland is dat ruim € 75 miljoen. Paragraaf 3 van deze notitie geeft financieel inzicht in de opbouw door de jaren heen van deze fouten voor alle provincies en doet twee voorstellen hoe beide weeffouten binnen het huidige verdeelmodel opgelost kunnen worden. De afgelopen jaren zijn er vaker zogenaamde incidentele aanpassingen gemaakt binnen het model om bijvoorbeeld te corrigeren voor gemeentelijke herindelingen of voor misgelopen dividenden in Zeeland. Onze wijzigingsvoorstellen vallen in dezelfde categorie.

2. Achtergrond weeffouten

De manier waarop het huidige model, dat in 2016 geïntroduceerd is, omgaat met de kosten van de vervoerregio's en de jeugdzorg, hebben aantoonbaar geleid tot een scheve verdeling van het provinciefonds. De Raad voor het Openbaar Bestuur heeft in 2017 al een advies opgesteld waarin gesteld werd dat de verdeling die in 2016 is afgesproken slechts tijdelijk houdbaar was en binnen 2 jaar herzien zou moeten worden. Toch heeft het desondanks nog tot 2021 geduurd voordat de opdracht aan Cebeon werd gegeven om een voorstel voor een nieuw model te maken, met de intentie om dit per 1 januari 2023 in te voeren. Zowel Noord-Holland als Zuid-Holland hebben vanaf de start van dat onderzoek erop vertrouwd dat beide weeffouten gerepareerd zouden worden met de introductie van een nieuw verdeelmodel per 1 januari 2023. Dit hebben beide provincies bij de start van het lopende herijkingstraject duidelijk kenbaar gemaakt en dit standpunt hebben zij meerdere malen herhaald.

Inmiddels is het februari 2024 en is er nog geen zicht op een nieuw model. Deze vertraging in de besluitvorming leidt in Noord- en Zuid-Holland tot resp. € 31 en € 36 miljoen aan gederfde inkomsten voor alleen al de jaren 2023 en 2024. Elk jaar uitstel betekent dat de fout groter wordt. De effecten worden dus steeds moeilijker te dragen naarmate de introductie van een nieuw model langer op zich laat wachten.

Daarom doen beide provincies een klemmend beroep op de fondsbeheerder om deze evidente weeffouten nu te repareren. De cumulatieve misgelopen uitkering uit het provinciefonds is inmiddels tot een enorm bedrag opgelopen, maar wij vragen nu in eerste instantie om het lek te dichten en de weeffouten te neutraliseren vanaf komend begrotingsjaar. Daarvoor dient ofwel het nieuwe verdeelmodel per 1 januari 2025 geïntroduceerd te worden of dienen er mitigerende aanpassingen in het huidige model gemaakt te worden.

3. Uitleg en oplossing voor de weeffouten

In onderstaande twee tabellen worden de effecten per jaar getoond. De weeffout jeugdzorg zorgde van meet af aan voor significante verschillen, die in de loop der jaren geleidelijk groter werden, doordat het accres ook geleidelijk is toegenomen. De weeffout vervoerregio begon klein, maar groeit steeds sneller omdat het aantal inwoners in de vervoerregio steeds toeneemt. In de paragrafen 3 en 4 gaan we nader in op hoe deze verschillen ontstaan en dus ook opgelost kunnen worden.

<i>onbedoelde effect in € mln als gevolg van de weeffout vervoerregio</i>									
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	totaal
Groningen	0,2	0,4	0,6	0,9	0,9	1,3	1,8	1,9	7,9
Fryslân	0,2	0,4	0,7	1,0	1,1	1,5	2,1	2,2	9,2
Drenthe	0,2	0,3	0,5	0,7	0,8	1,2	1,6	1,7	6,9
Overijssel	0,3	0,5	0,8	1,2	1,3	1,9	2,5	2,7	11,3
Gelderland	0,4	0,9	1,4	2,0	2,1	3,1	4,2	4,4	18,4
Utrecht	0,3	0,6	0,9	1,4	1,5	2,1	2,9	3,1	12,7
N-Holland	-1,2	-2,2	-3,9	-5,3	-5,1	-9,3	-12,2	-12,9	-52,0
Z-Holland	-1,3	-2,8	-4,2	-6,3	-7,5	-9,0	-12,4	-13,1	-56,6
Zeeland	0,1	0,3	0,4	0,6	0,7	1,0	1,3	1,4	5,9
N-Brabant	0,4	0,9	1,5	2,1	2,2	3,3	4,4	4,7	19,5
Limburg	0,2	0,5	0,8	1,2	1,2	1,8	2,4	2,5	10,7
Flevoland	0,1	0,3	0,4	0,6	0,7	1,0	1,4	1,5	6,0

<i>onbedoelde effect in € mln als gevolg van de weeffout jeugdzorg</i>										
	2016	2.017	2.018	2.019	2.020	2.021	2.022	2.023	2.024	totaal
Groningen	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	3,4
Fryslân	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	4,1
Drenthe	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	3,0
Overijssel	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8	0,9	0,9	1,0	7,5
Gelderland	1,2	1,2	1,3	1,3	1,4	1,4	1,5	1,6	1,7	12,6
Utrecht	0,8	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0	1,1	8,3
N-Holland	-2,3	-2,4	-2,5	-2,5	-2,6	-2,7	-2,8	-3,0	-3,2	-24,0
Z-Holland	-3,9	-4,0	-4,2	-4,3	-4,5	-4,6	-4,8	-5,1	-5,4	-40,8
Zeeland	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	2,3
N-Brabant	1,4	1,5	1,5	1,6	1,6	1,7	1,8	1,9	2,0	14,8
Limburg	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,8	5,8
Flevoland	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	3,0

3.1 Weeffout vervoerregio

Met ingang van 2016 zijn de voor de provincies bestemde BDU-middelen toegevoegd aan het provinciefonds. Voor de middelen voor de twee vervoerregio's Metropoolregio Rotterdam Den Haag ('MRDH') en de Vervoerregio Amsterdam ('VRA') in respectievelijk Zuid-Holland en Noord-Holland gold echter een uitzondering. Deze werden nog steeds verstrekt als specifieke uitkering aan deze twee vervoerregio's zelf.

In het verdeelmodel is toen een correctiefactor voor het aantal inwoners in deze 2 vervoerregio's geïntroduceerd. Als argument voor deze correctiefactor werd aangevoerd dat deze provincies voor de inwoners van de VRA en de MRDH minder taken hadden op het gebied van verkeer en vervoer. Daarom werd een negatieve variabele maatstaf ingevoerd op basis van inwonersaantallen. Dit had natuurlijk een vaste aftrekpost moeten zijn, omdat een stijging of daling van de inwonersaantallen van de vervoerregio's nu zorgt voor een verschuiving van de algemene uitkering van Zuid- en Noord-

Holland naar/van de overige provincies zonder dat daar een wijziging van de kosten voor de provincies tegenover staat.

Oplossing

Dit effect kan gekwantificeerd worden door de hoeveelheid inwoners in de vervoerregio's constant te houden op de getallen zoals deze bij introductie van deze maatstaf in 2017 waren en per jaar de uitkeringsfactor van het provinciefonds aan te passen zodanig dat de totale algemene uitkering gelijk blijft. Niet alleen zijn Zuid-Holland en Noord-Holland hierdoor veel geld misgelopen, de andere provincies hebben hierdoor ook onterecht extra inkomsten gehad.

3.2 Weeffout jeugdzorg

In 2016 is de jeugdzorg overgegaan van de provincies naar de gemeentes. Hiervoor is een opname gedaan uit het provinciefonds en een storting in het gemeentefonds. De uitname was gebaseerd op het aantal jongeren op dat moment. Bij de berekening van de bedragen is geen rekening gehouden met het feit dat de steden Amsterdam, Rotterdam en Den Haag zelf al verantwoordelijk waren voor de jeugdzorg. Dus deze steden kregen (terecht) geen eigen budget, maar de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland werden wel gekort voor de jongeren die in die drie steden woonden. Dat laatste was natuurlijk onterecht omdat de kosten niet omlaag gingen voor de jongeren in deze 3 steden.

Tot 2016 kregen de provincies € 23,73 per jongere. Per 1 januari 2016 woonden er ongeveer 260.000 jongeren in Rotterdam en Den Haag samen en ongeveer 170.000 in Amsterdam. Cijfers kunnen gereconstrueerd worden aan de hand van CBS-cijfers en volumina cijfers uit de september circulaire van 2015.

Oplossing

De juiste manier om deze weeffout te herstellen, is dat de storting in het gemeentefonds terug wordt gedraaid en de onterechte kortingen voor Zuid-Holland en Noord-Holland hersteld. Indien dat scenario niet als haalbaar wordt geacht, dient de weeffout binnen het provinciefonds zelf gecorrigeerd te worden. Daarbij betalen dus ook Noord-Holland en Zuid-Holland zelf mee aan de correctie van deze weeffout. Er zijn verschillende manieren om de fout van de jeugdzorg over de provincies te verdelen. In dit voorstel hebben we de verdeling gebaseerd op de verdeling van de jongeren op 1 januari 2016. De correcties worden verwerkt via de provincie specifieke bedragen.

Als voorbeeld, Zuid-Holland werd in 2016 ten onrechte € 6.1 mln gekort, maar betaalt ook € 2.2 mln mee voor de correctie van de weeffout voor zowel Noord-Holland als Zuid-Holland samen. Netto heeft ze dus recht op € 3.9 mln. De uitkeringsfactor was in 2016 nog precies 1, maar is sindsdien toegenomen. Daardoor is het effect van de weeffout jeugdzorg in latere jaren ook groter geworden.

4. Conclusie

De financiële gevolgen van de weeffouten vervoerregio en jeugdzorg zijn onacceptabel hoog geworden. In het provinciefonds zijn eerder fouten incidenteel opgelost, denk aan de dividenden van het energiebedrijf in Zeeland en een aantal gemeentelijke herindelingen. Daarom vragen we om deze twee fouten, die tot nu toe ongemoeid zijn gelaten, uiterlijk per 1 januari 2025 te corrigeren binnen de context van het huidige verdeelmodel als de herijking daarvan te lang duurt. Tevens vragen we,

gezien de reeds opgelopen vertraging bij de herijking, om te onderzoeken of de financiële effecten uit het verleden (deels) gecompenseerd kunnen worden.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. J. Smit

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,
secretaris,

M.J.H. van Kuijk

voorzitter,

A.Th.H. van Dijk

Wij verzoeken u in uw correspondentie altijd het kenmerk van de relevante provincie te gebruiken.

